

28.5.2003

2979/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Riitta Länsisyrjä

PYSÄKÖINTIVIRHEMAKSUN PERIMINEN VÄÄRÄLTÄ HENKILÖLTÄ

1

KANTELU

Sani X on osoittanut eduskunnan oikeusasiamiehelle 23.11.2001 päivätyin kirjoituksen, jossa hän arvostelee Espoon kaupungin pysäköinninvalvonnan ja Espoon kihlakunnanviraston ulosotto-osaston menettelyä häneltä aiheettomasti perittyä pysäköintivirhemaksua koskevassa asiassa. Hän pyytää oikeusasiamiestä selvittämään, miksi ulosottomies oli ulosmittannut hänen äitiyspäivärahastaan osan sellaisen pysäköintivirhemaksun suorittamiseksi, joka on täysin aiheeton ja tarkoitettu toiselle henkilölle maksuunpantavaksi. Hän sai tiedon ulosmittauksesta vasta niin myöhäisessä vaiheessa, että rahat ehdittiin Kansaneläkelaitoksen Vaasan toimistosta tilittää jo ulosotto-osastolle. Hän kertoo, että häneltä meni runsaasti aikaa asian selvittämiseen. Hän on esittänyt vaatimuksen ainakin puhelinkulujensa ja matkojen korvaamisesta sekä tiedustelee oikeuttaan korvaukseen kärsimyksestä.

2

SELVITYS

Kantelun johdosta tänne on hankittu Espoon kaupungin pysäköinninvalvojan selvitys sekä johtavan kihlakunnanvoudin ja Espoon kihlakunnanviraston ulosotto-osaston avustavan ulosottomiehen selvitykset sekä oikeusministeriön lausunto. Kansaneläkelaitoksen Vaasan toimisto on myös toimittanut kaksi selvitystä. Lausunto ja selvitykset liitetään päätökseen tiedoksi kantelijalle.

3

PÄÄTÖS

3.1

Tapahtumat

Espoon kaupungin pysäköinninvalvonnasta saapui Espoon kihlakunnanviraston ulosotto-osastolle perintään 28.3.2001 300 markan pysäköintivirhemaksu. Hakija ilmoitti velalliseksi Sani X:n ja hänen osoitteeseen ---. Maksusta lähetettiin hakijan ilmoittamaan osoitteeseen maksukehotukset 6.4.2001 ja 13.7.2001. Avustavan ulosottomiehen ilmoituksen mukaan posti ei palauttanut kehotuksia eikä niiden mukaista saatavaa myöskään suoritte ttu.

Avustava ulosottomies tarkasti verotustiedoista Sani X:n työpaikan ja ulosmittasi osan hänen palkkatuloistaan 24.9.2001. Ulosmittauksesta hän oli lähettänyt 18.9.2001 ennakoilmoituksen edellä mainittuun osoitteeseen. Myöskään tämä ilmoitus ei avustavan ulosottomiehen mukaan palautunut ulosottoon. Sani X:n työnantaja palautti maksukiellon merkinnöin, että Sani X oli äitiyslomalla. Avustava ulosottomies ulosmittasi äitiyspäivärahan 15.10.2001 ja lähetti maksukiellon Kansaneläkelaitoksen Espoon keskuksen toimistoon. Ulosmittauksesta oli lähetetty Espoon osoitteeseen ennakoilmoitus 4.10.2001. Kansaneläkelaitoksen Espoon toimisto siirsi maksukiellon Sani X:n todellisen osoitteen mukaiseen Vaasan toimistoon. Maksukiellon perusteella toimisto ilmoitti ulosottopidätyksestä Sani X:lle kirjeellään, joka hänen mukaansa saapui 1.11.2001.

Sani X:n otettua välittömästi yhteyttä avustavaan ulosottomieheen ja Espoon kaupungin pysäköinninvalvontaan, avustava ulosottomies perui maksukiellon samana päivänä. Ulosottopidätys 3 507,25 markkaa oli kuitenkin ehditty suorittaa, koska sen maksupäivä oli 2.11.2001. Avustava ulosottomies palautti virhesuorituksen Kansaneläkelaitoksen Vaasan toimiston pyynnöstä sinne 6.11.2001. Kansaneläkelaitos palautti rahat Sani X:lle 10.11.2001.

3.2

Oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin nojalla jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Kuntalain 44 a §:n 1 momentin mukaan viranhaltijan on suoritettava virkaan kuuluvat tehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä noudattaen asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä. Vastaava säännös valtion virkamiehen yleisestä velvollisuudesta tehtäviensä asianmukaiseen ja viivytyksettömään hoitamiseen sisältyy valtion virkamieslain 14 §:ään.

Pysäköintivirhemaksusta annetun lain 8 §:n mukaan pysäköintivirhemaksu on virheen tehneen kuljettajan suoritettava. Moottoriajoneuvon, ei kuitenkaan moottoripolkupyörän, osalta maksusta on vastuussa on myös se, joka virheen tapahtumisen aikaan oli ajoneuvon omistaja tai hänen sijastaan se, joka on ajoneuvorekisteriin merkitty ajoneuvon pysyväksi haltijaksi siten kuin lain kohdassa tarkemmin säädetään. Lain 15 §:n 2 momentin mukaan maksumääräys pannaan täytäntöön ilman tuomiota tai päätöstä noudattaen, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa on säädetty.

3.3

Pysäköinninvalvonnan menettely

Pysäköinninvalvojan selvityksen mukaan kyseisen pysäköintivirhemaksun laiminlyönnin johdosta auton omistajalle lähetettiin maksumääräys. Auton omistaja oli Ajoneuvohallintokeskuksen tietojen mukaan yhtiö, joka ilmoitti pysäköinninvalvontaan puhelimitse auton uuden omistajan nimen ja osoitteen. Puhelimesta auton oikean omistajan nimi Jani X muuttui Sani X:ksi

Pysäköinninvalvonta lähetti tiedon saannin jälkeen uuden maksumääräyksen Sani X:n nimellä, mutta Jani X:n osoitteella. Koska maksumääräystä ei ollut noudatettu määräajassa, saatavan perintä siirrettiin Espoon kihlakunnanviraston ulosotto-osastolle 27.3.2001. Hakemuksen lähettämisen yhteydessä henkilötunnusta ei ulosottoon ilmoitettu. Sani X:n otettua yhteyttä pysäköinninvalvontaan 1.11.2001 oli toimiston hoitaja tutkinut asian ja peruuttanut ulosottohakemuksen samana päivänä. Hän oli soittanut myös Kansaneläkelaitokseen, jotta ulosottopidätys olisi vielä voitu estää.

Pysäköinninvalvoja kertoi, että hän oli ottanut Sani X:ään välittömästi yhteyttä saatuaan tältä asiaa koskevan kirjeen 8.11.2001. Hän kertoi pahoitelleensa tapahtunutta. Hän kertoi vielä selvittäneensä, miksi raha ei vielä tuolloin ollut palautunut Sani X:n tilille.

Saadun selvityksen perusteella on ilmeistä, että auton todellisen omistajan henkilöllisyyden selvittäminen on jäänyt puutteelliseksi. Asiassa on luotettu suulliseen ilmoitukseen, jolloin erehtymisen vaara nimestä on suuri, eikä henkilöllisyyttä ole varmistettu tarkistamalla väestörekisteritiedoista maksuvelvollisen henkilötunnusta. Mikäli rekisterin osoite- ja muita henkilötietoja olisi verrattu, olisi virhe ollut mahdollista huomata jo ennen asian lähettämistä ulosotto-perintään.

Mielestäni oikean maksuvelvollisen selvittämisessä on noudatettava erityistä huolellisuutta, kun kysymys on ilman tuomiota tai päätöstä täytäntöön pantavasta maksusta. Puhueena olevan kaltaisissa tilanteissa pysäköinninvalvojan olisi mielestäni edellytettävä ajoneuvon rekisteriin merkityltä omistajalta jäljennöstä luovutustodistuksesta tai vähintäänkin kirjallista ilmoitusta ajoneuvon uudesta omistajasta.

Näin ollen katson, että Espoon kaupungin pysäköinninvalvonnassa ei ole noudatettu riittävästi huolellisuutta maksuvelvollisen henkilöllisyyden selvittämisessä. Pidän menettelyä tältä osin virheellisenä. Sen sijaan asian myöhemmän selvittelyn osalta minulla ei ole aihetta puuttua pysäköinninvalvonnan menettelyyn.

3.4

Avustavan ulosottomiehen menettely

Avustavan ulosottomies on tänne 23.4.2003 toimittamassaan lisäselvityksessä todennut, että Sani X:n sosiaaliturvatunnus on lisätty ulosottotietoihin ulosottovirastossa, mutta enää ei ollut selvitettävissä se, koska ja kenen toimenpiteellä asia oli ulosoton tietojärjestelmään lisätty.

Tältä osin voidaan todeta, että väestörekisterin henkilötietojen tarkistamisen yhteydessä olisi väärä henkilöllisyys voinut paljastua poikkeavista osoitetiedoista, kuten olen edellä jo pysäköinninvalvojan osalta todennut.

Avustava ulosottomies on menettänyt ulosottolain mukaisesti lähettämällä maksukehotukset ja ennakkoilmoitukset sekä palkan että äitiyspäivärahan ulosmittauksesta Sani X:lle. Koska nämä ilmoitukset eivät ole palanneet takaisin ulosottovirastoon eikä Kansaneläkelaitoksen Espoon konttori ole

palauttanut sinne toimitettua maksukieltoa ulosottoon, vaan siirtänyt sen ilman ilmoitusta suoraan Vaasan toimistoon, ei virhe ole tässä yhteydessä paljastunut.

Äitiyspäiväraha on ulosottolain 4 luvun 7 §:n nojalla ulosmittauskelpoinen etuus, jonka osalta noudatetaan palkan ulosmittausta koskevia säännöksiä.

Avustava ulosottomies on kuitenkin menetellyt virheellisesti maksukiellon lähettämisessä siltä osin, kuin maksukieltoa ei ollut rajoitettu saatavan ja täytäntöönpanokulujen määrään eli 340 markkaan. Maksukielto oli lähetetty ulosottolain 4 luvun 6 §:n mukaisesti nettopalkan normaalin pidätyksen määräisenä. Tämä oli osaltaan vaikuttanut siihen, että Kansaneläkelaitoksen suorittama pidätys oli 3 507,25 markkaa 340 markan sijasta.

Johtava kihlakunnanvouti kertoi selvityksessään, että hän oli huomauttanut avustavaa ulosottomiestä siitä, että maksukielto pitää lähettää oikeamääräisenä.

Sani X on kantelussaan esittänyt väitteitä siitä, että avustava ulosottomies olisi käyttäytynyt epäasiallisesti hänen otettuaan tähän yhteyttä 1.11.2001. Avustava ulosottomies kiistää selvityksessään epäasiallisen käytöksen tai kielenkäytön. Hän oli kehottanut Sani X:ää ottamaan yhteyttä velkojaan. Velkojan peruutus olikin saapunut avustavalle ulosottomiehelle 2.11.2001, mutta hän oli perunut maksukiellon jo välittömästi 1.11.2001. Suoritus oli palautettu Kansaneläkelaitokselle sen pyynnöstä 6.11.2001. Avustava ulosottomies kertoi soittaneensa Sani X:n pyynnöstä myös tämän työnantajalle ja ilmoittaneensa aikaisemman ulosmittauksen olleen aiheeton.

Näin ollen katson, että minulla ei ole aihetta epäillä ulosotossa menetellyn lainvastaisesti siltä osin kuin kysymys on virheellisen perinnän selvittelyvaiheesta.

3.5

Kansaneläkelaitoksen menettely

Kantelija arvostelee myös ulosmittauspidätyksen määrää. Kuten aikaisemmin olen todennut ei avustava ulosottomies ole menetellyt muutoin virheellisesti kuin siltä osin ettei hän ole rajannut maksukieltoa 340 markan kertapidätykseen.

Kansaneläkelaitoksen Vaasan toimiston selvityksestä ilmenee, että toimisto oli virheellisesti tulkinut maksukiellon siten, että Sani X:ltä pidätettävä määrä olisi 5 778 markkaa, vaikka kysymys oli laskennallisesta tuloajasta, jonka alittavasta tulosta ulosottopidätys lasketaan nettomäärän ja suojaosuuden erotuksesta ulosottolain 4 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti. Maksukiellossa ei saadun selvityksen mukaan ole merkintää, että Sani X:llä olisi ollut muita tuloja. Näin ollen maksukiellon mukainen pidätys olisi ollut 1 696,75 markkaa toteutuneen 3 507,25 markan sijaan.

Kansaneläkelaitoksen Vaasan toimisto on siten laskenut virheellisesti ulosmittauspidätyksen määrän.

3.6

Johtopäätös

Pyysin oikeusministeriötä lausuntonsa yhteydessä lausumaan myös kantelijan vahingonkorvausvaatimuksesta. Oikeusministeriö on 17.6.2002 antamassaan lausunnossa todennut, että sen näkemyksen mukaan perusteet vahingonkorvauksen suorittamiselle muun kuin kärsimyksen osalta ovat olemassa, kun tarkastellaan tapahtunutta kantelijan näkökulmasta ja eri viranomaisten toiminnan kokonaisuutena. Tästä syystä oikeusministeriö päätti 14.6.2002 suorittaa Sani X:lle vahingonkorvauksena 168 euroa hänen vaatimuksensa mukaisesti. Korvausvelvollisuutta ei oikeusministeriön mukaan ollut arvioitu pelkästään ulosoton osalta, vaan ulosottopidätykseen johtaneena tapahtumaketjuna eri vira nomaisissa.

Sani X:n mahdollisten muiden vahingonkorvausvaatimusten osalta totean, että oikeusasiamies ei toimivaltansa puitteissa voi ratkaista kysymystä oikeudesta vahingonkorvaukseen.

Espoon kaupungin nykyiseltä pysäköinninvalvojalta 25.4.2003 saadun tiedon mukaan pysäköinninvalvonnassa on käytäntöjä muutettu siten, että omistajaa koskevaa ilmoitusta ei enää hyväksytä suullisena, vaan siitä vaaditaan kirjallinen vahvistus. Henkilötietojen tarkastamisen osalta hän totesi, että vast'edes henkilötunnukset selvitetään aina ennen maksun lähettämistä ulosperintään.

Näin ollen katson, että kantelu ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että kiinnitän Espoon kaupungin pysäköinninvalvonnan huomiota vastaisen varalle huolellisuuteen maksuunpanomenettelyssä. Kiinnitän avustavan ulosottomiehen huomiota siihen, että ulosmittaus tulee rajata saatavan ja täytäntöönpanokulujen määrään. Kiinnitän Kansaneläkelaitoksen Vaasan konttorin huomiota huolellisuuteen ulosottopidätyksen laskennassa. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni edellä mainituille.